

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Identifikátor materiálu: VY_32_INOVACE_348

Anotace	Výuková prezentace .Na jednotlivých snímcích jsou postupně odkrývány informace, které žák zapisuje či zakresluje do sešitu.
Autor	Ing. Vadim Starý
Jazyk	Čeština
Očekávaný výstup	Žáci rozumí základním pojmům a průběhům střídavého proudu.
Speciální vzdělávací potřeby	- žádné -
Klíčová slova	Střídavý proud, AC
Druh učebního materiálu	Prezentace
Druh interaktivity	Výklad podpořený vizualizací a práce se zápisem do sešitu.
Cílová skupina	Žák
Stupeň a typ vzdělávání	Střední Vzdělávání - SOŠ
Typická věková skupina	15 - 17 let / 2. ročník
Celková velikost	VY_32_INOVACE_348.ppt 773 120kB
Škola, projekt:	VSŠ a VOŠ MO, Moravská Třebová ; Virtuální studovna, reg. č. CZ.1.07/1.5.00/34.0525
Vzdělávací oblast	Odborné vzdělávání
Vzdělávací obor:	Elektrotechnický základ
Téma:	Střídavý proud
Zdroje:	Uvedeny na poslední straně
Datum vytvoření materiálu:	10.12.2013
Datum pilotního ověření:	6.1.2014

Střídavý proud

Potřebné znalosti:

- Znění Ohmova zákona:

$$I = \frac{U}{R} [A, V, \Omega]$$

$$R = \frac{U}{I} [\Omega, V, A]$$

$$U = RI [V, \Omega, A]$$

- Elektrické napětí:

Je definováno jako potřebná práce, kterou konají elektrické síly pro přemístění elektrického náboje. Nebo také jako tzv. rozdíl potenciálu.

$$U = \frac{W}{Q} [V, J, C]$$

- Elektrický proud:

Je dán elektrickým nábojem, který projde vodičem za určitý čas.

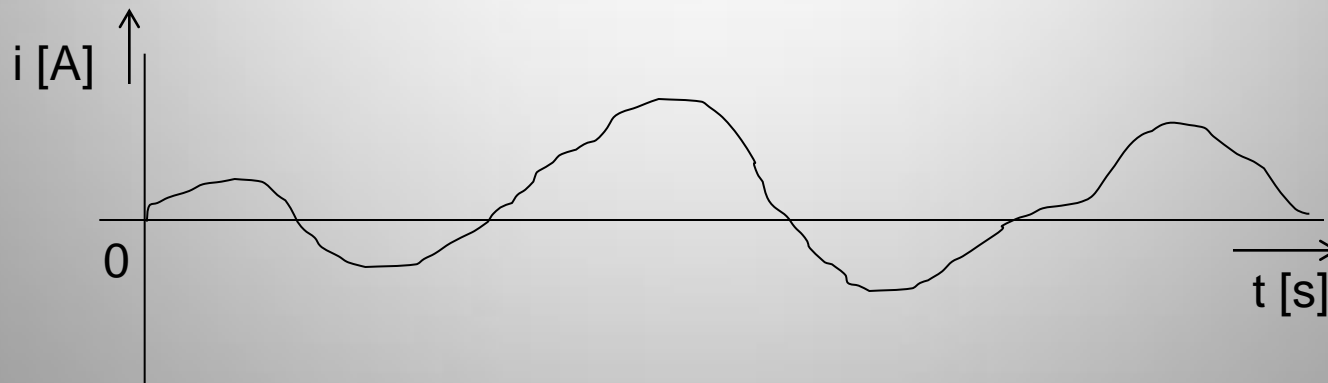
$$I = \frac{Q}{t} [A, C, s]$$

Střídavý proud

Střídavý proud – AC (alternating current)

Stejnoseměrný proud – DC (direct current)

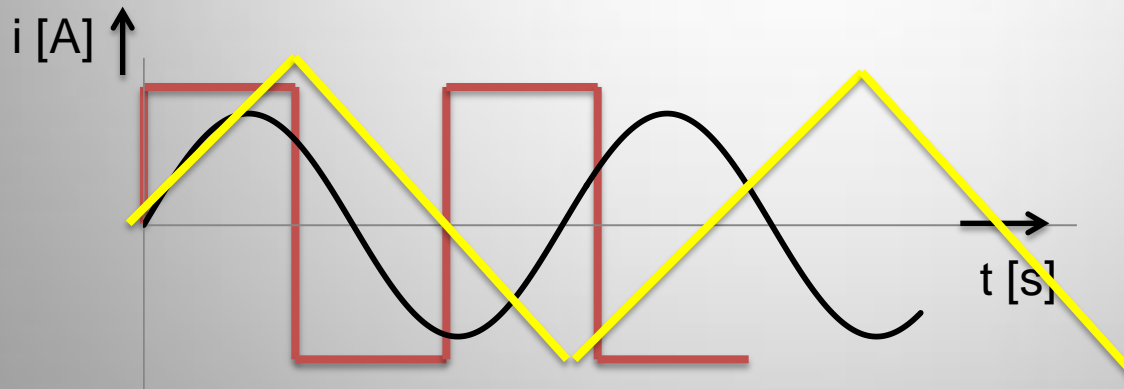
- Jedná se o proud, který mění v čase svoji velikost a hlavně smysl (orientaci).
- Mění se zpravidla opakovaně (periodicky)
- Jeho průběh vynášíme souřadnicové soustavě x, y , kde na ose y máme proud (napětí) a na ose x čas.

Střídavý proud

Rozlišujeme několik tvarů periodických proudů:

- harmonický (funkce sinus, kosinus) – nejběžnější
- obdélníkový
- pilovitý (trojúhelníkový)
- impulsní
- ostatní neharmonické (šumové, aj.)

Střídavý proud

Parametry harmonického proudu:

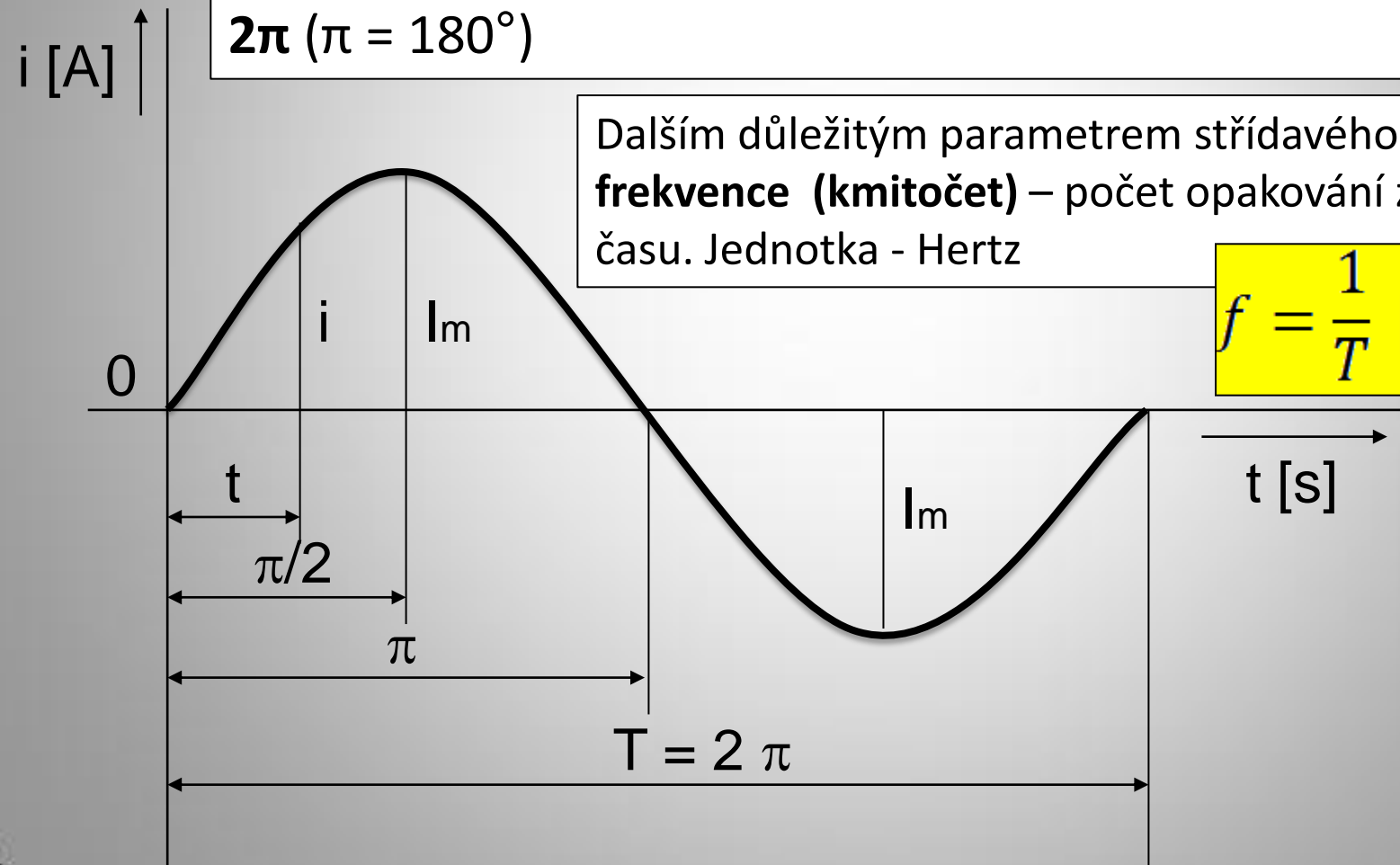
i – okamžitá hodnota proudu v čase t

I_m ($I_{\max}$) – maximální hodnota proudu (amplituda)

T – perioda (doba trvání jednoho opakování) je rovna 2π ($\pi = 180^\circ$)

Dalším důležitým parametrem střídavého proudu je **frekvence (kmitočet)** – počet opakování za jednotku času. Jednotka - Hertz

$$f = \frac{1}{T} \text{ [Hz, s]}$$

Střídavý proud

Rovnice harmonického proudu

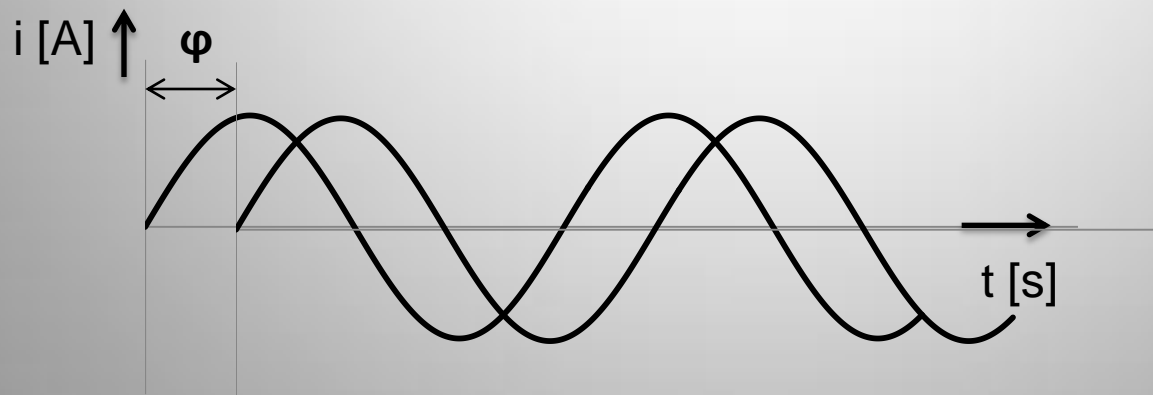
$$i = I_{max} \sin(2\pi f t + \varphi) \text{ [A]}$$

i – okamžitá hodnota proudu v čase t

I_m – maximální hodnota proudu (amplituda)

f – frekvence (úhlová rychlost $\omega=2\pi f$)

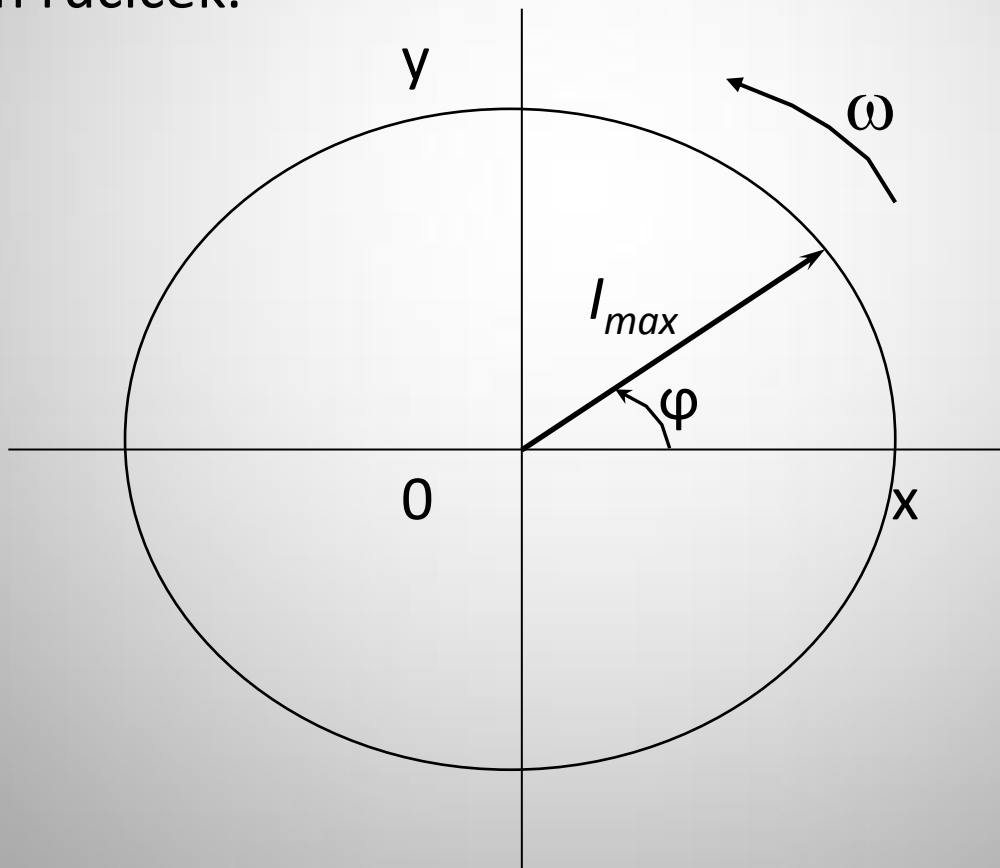
φ – fázový posun (posunutí počátku od nuly)

Střídavý proud

Fázorové zobrazení střídavého proudu

Fázor – orientovaná úsečka, jejíž velikost je rovna I_{max} , která se otáčí konstantní úhlovou rychlostí ω kolem středu pravouhlej rovinné souřadnicové soustavy (x,y) proti směru pohybu hodinových ručiček.

Střídavý proud

Vzhledem k tomu, že okamžitá hodnota střídavého proudu se časem stále mění. Pro potřeby práce a vyjádření určité „průměrné“ hodnoty zavádíme:

Efektivní hodnota střídavého proudu (napětí): je ekvivalentem stejnosměrného proudu, který vyvolá v obvodu stejné tepelné účinky (Jouleovo teplo).

Pro harmonický průběh:

$$U = U_{ef} = \frac{U_{max}}{\sqrt{2}} \cong 0,707 U_{max} [V]$$

V jednofázové síti v ČR je efektivní hodnota napětí 230 V s frekvencí 50 Hz.

Střední hodnota střídavého proudu (napětí): je rovna výšce obdélníka o ploše jedné půlvlny střídavého proudu (napětí)

Pro harmonický průběh:

$$U_{stř} = \frac{2}{\pi} U_{max} \cong 0,637 U_{max} [V]$$

Střídavý proud

Opakování:

1. Jaké znáte průběhy střídavého proudu?
Nakresli.
2. Jaká je rovnice harmonického průběhu proudu (napětí), popiš?
3. Nakresli harmonický průběh proudu (napětí)?
4. Vypočti maximální hodnotu napětí jednofázové sítě v ČR.

Řešení

Řešení

Řešení

Řešení

Maximální hodnota střídavého napětí jednofázové sítě v ČR

Efektivní hodnota jednofázového napětí ve standardní síti v ČR je 230 V, potom maximální vypočteme úpravou vztahu:

$$U = U_{ef} = \frac{U_{max}}{\sqrt{2}} \cong 0,707 U_{max} [V]$$

Dostaneme:

$$U_{max} = U_{ef} \sqrt{2} = 230 \cdot \sqrt{2} \cong 325,27 V$$

Použité materiály

- BLAHOVEC, Antonín. Elektrotechnika II. 2. nezměň.vyd. Praha: Informatorium, 1997, 153 s. ISBN 80-860-7319-X.
- ZAPLATÍLEK, Karel. Základy elektrotechniky ZELí. User.unob.cz [online]. [cit. 2013-09-17]. Dostupné z: <http://user.unob.cz/zaplatilek/ZEL/Index.htm>
- Střídavý proud. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2013-10-18]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C5%99%C3%ADdav%C3%BD_proud
- ČERNÍK, Martin. Elektrotechnika - pracovní sešit. Liberec, 2010 [online]. [cit. 2013-09-17]. Dostupné z: http://www.mti.tul.cz/files/elm/ELM_ucebni_text.pdf. Technická univerzita Liberec

Použité obrázky

1. Schémata byly vytvořeny programem profiCAD, licence: VSŠ a VOŠ Moravská Třebová
<http://www.proficad.cz/>